

Forum Jämlik stad 8 juni: tema sociala investeringar och samhällsekonomiska beräkningar

I arbetet för ett jämlikt Göteborg är ett mål att etablera ett socialt investeringsperspektiv. Detta för att ge förutsättningar för tidiga universella insatser, långsiktighet och tvärsektoriell samverkan. I budgeten för 2017 finns uppdraget "Långsiktiga samhällsekonomiska beräkningar ska göras och fungera som ett stöd för ekonomistyrningen i arbetet med Jämlikt Göteborg." Med utgångspunkt från detta uppdrag deltar Göteborgs stad från 2017 i ett utvecklingsarbete tillsammans med Sveriges kommuner och landsting, ett antal kommuner samt VGR. De första stegen i detta arbetet handlar för Göteborgs räkning om att i ett antal utvalda case, öka kompetensen i att:

- ta fram behovsanalyser
- ta fram logikmodeller och utvärderings upplägg
- ta fram planer för implementering
- **samt att etablera kompetens att göra analyser och beräkningar kopplat till arbetet med jämlikhetsmålet**

Detta var också bakgrunden till dagens tema för Forum jämlik stad. Peter Molin inledde med att kort sätta in detta arbete i sitt sammanhang. Varför gör vi detta? Bakgrunden till arbetet för ett jämlikt Göteborg är de uppenbara skillnader i livsvillkor och hälsa som bl.a. uttrycks över 9 års skillnad i förväntad medellivslängd för män i olika delar av Göteborg.

Med detta sagt introducerades Maria Gäbel, Regionutvecklare, avdelning folkhälsa på Västra Götalandsregionen. Maria inledde med att tala om vad sociala investeringar är. En definition som tagits fram av Sveriges kommuner och landsting är följande:

En social investering är en avgränsad insats som i förhållande till ordinarie arbetssätt förväntas ge bättre utfall för insatsens målgrupp och samtidigt leda till minskade samhällsekonomiska kostnader på sikt.

En annan bild är att tidiga insatser riktade till barn och unga betraktas som investeringar som gynnar individerna här och nu, men också på sikt. En social investering innebär också en kostnadsminskning på sikt för samhället i dess helhet.

Sociala investeringar handlar i hög grad om att bedriva ett utvecklingsarbete och att förändra arbetssätt. I detta utvecklingsarbete är viktiga pusselbitar:

- Tvärsektoriella analyser av verksamheten
- Välja insatser som kan bidra till att förbättra resultaten

- Bedöma vilken effekt en ny insats kan medföra för målgruppen
- Genomförande och löpande stöd/uppföljning
- Effektvärdering och ekonomiska beräkningar
- Implementering och uppskalning av lyckade satsningar

Maria berättade vidare om Västra Götalandsregionens arbete med sociala investeringar, ett arbete som påbörjades 2012. Inriktningen på den nuvarande satsningen är att hitta effektivare hälsofrämjande och förebyggande insatser. Konkret är målet att öka andelen barn och ungdomar som lyckas slutföra grundskolan med godkända betyg.

En modell som Maria rekommenderade är Problemanalys/situationsanalys som består av tre delar:

Effekter (orsakade av problem) ↔ Huvudproblem ↔ Orsaker. Syftet är att skapa förståelse av situationen genom delaktighet

Maria riktade även en uppmaning till Göteborg att komma in med ansökningar. Den nu aktuella ansökningsperioden löper fram till 1 oktober. All information finns på hemsidan med riktlinjer, logikmodell och ansökningsblankett. Länk till VGR's webbplats för sociala investeringar är:

<http://www.vgregion.se/regional-utveckling/verksamhetsomraden/naringsliv/entreprenorskap-och-nyforetagande/sociala-investeringar/>

Som nästa gäst hälsade vi Tommy Andersson, Professor vid Handelshögskolan välkommen. Tommy är verksam inom området turism och event och där bl.a. studerat de samhällsekonomiska effekterna inom detta område. I sin föreläsning inledde Tommy med att resa frågan "Vad handlar ekonomi om?" En ursprunglig definition som kan ledas tillbaka till 1700-talet är att ekonomi handlar om att "att skapa mesta möjliga nytta i ett samhälle med hjälp av de resurser som samhället förfogar över".

Tommy fortsatte med att beskriva grunderna för samhällsekonomiska kalkyler och de metoder som finns för att uppskatta både värden som skapas och resurser som förbrukas. Samhällsekonomiska analyser i modern tappning kan härledas till 50-talet där ett av de första exemplen var en samhällsekonomisk analys av ett dammbygge. En definition av samhällsekonomiska kalkyler är Kaldor-Hicks kriteriet (1939) som innebär att man kan identifiera intäkter och kostnader för åtgärder i samhället. Kriteriet säger också att en åtgärd förbättrar samhällsnyttan om samhällsekonomiska intäkter är större än samhällsekonomiska kostnader.

Ett exempel på hur man kan göra en samhällsekonomisk analys är musikfestivalen Way out West i Göteborg. Festivalen har analyserats samhällsekonomiskt utifrån ekonomiska, sociala och miljömässiga effekter för destinationen Göteborg. En slutsats som drogs av denna utvärdering var att de sociala effekterna omräknade till ett monetärt värde var nästan lika

stora som det ekonomiska värde som skapades. Metoden som användes var att utifrån ett antal frågor göra en bedömning av betalningsviljan. Frågan löd:

Om Way Out West behövde kommunalt stöd för att kunna överleva; tycker Du I så fall att kommunen skall ge finansiellt stöd till festivalen?

Om Ja:

“Vilket är den högsta årliga skatteökning Du skulle acceptera för att rädda Way Out West?”

Detta belopp delades sedan upp i ytterligare frågor för att värdera:

- a) Optionsvärde: Står för hur jag själv värderar att i framtiden kunna gå på Way Out West
- b) Arvedelsvärde: Står för hur jag värderar tex. att mina barn även i framtiden kommer kunna gå på Way Out West
- c) Existensvärde: Står för hur jag värderar att Way Out West generellt bidrar till något positivt för tex. staden eller samhället.

I studien av Way Out West gjorde också ett försök att göra en samhällsekonomisk bedömning av ekologisk hållbarhet. Sammantaget landade detta i att Way Out West bidrog till en negativ effekt genom att den genererade utsläpp av Co2 (773 ton vid festivalen 2010). Detta var bl.a. starkt kopplat till konsumtionen av kött vilket ledde till att Festivalen senare blivit vegetarisk. I analysen av det ekologiska fotavtrycket, när det översattes i ett monetärt värde användes bl.a. en modell genom att prissätta utsläppen av Co2 utifrån priset på utsläppsrätter. Problemet som här uppstår är att priset på utsläppsrätter legat väldigt lågt och har sjunkit ytterligare de senaste åren. Detta vara också en fråga som kom upp i den efterföljande diskussionen vad detta beror på. Sannolikt är att det helt enkelt finns för många utsläppsrätter.

Som brukligt på forumen så gavs utrymme för samtal, frågor och diskussioner. I den avslutande diskussionen restes bl.a. frågan om varför skatter och transfereringar traditionellt inte ingår i en samhällsekonomisk analys. Tommy svar blev här att transfereringar inom nationalekonomin inte ses som något som skapar värden, det är enbart en monetära värden som flyttas från ett ställe till ett annat. Här höll nog inte alla med. Ett annat tema var om inte de beräkningar som bl.a. gjort av nationalekonomerna Nilsson och Wadeskog är tillräckliga som grund för att vi redan nu ska veta att tidiga insatser är lönsamma. Maria Gäbel kommenterade detta bl.a. genom att peka på att Nilsson och Wadeskog gjort viktiga insatser för att på ett pedagogiskt sätt visa på vinsterna med tidiga och förebyggande insatser. Men när vi kommer till konkreta satsningar behöver analys och beräkningar utgå från de

aktuella förutsättningarna om det ska vara till hjälp tex för att göra prioriteringar.

Forumet avslutade genom att de båda gästerna avtackades med varsitt exemplar av Sir Michael Marmots bok ” The health gap”.

Forumet filmades och här finns möjlighet att se Maria Gäbels och Tommy Anderssons föredragning i efterhand. Klicka på länken nedan. De bildspel som visades finns också tillgängliga för läsning och nedladdning.

Vid pennan Peter Molin